

שבת כ: (תחילת הפרק) כא. (ש3 מהסוף)

ביאורי מושגים
חלב - ישנם מספר אברים שומנים מוקשים בבהמה שהתורה אסרתם באכילה. חומרת איסור אכילת חלב היא גבוהה ביותר שכן האוכל חלב דינו כרת.
 טעם האיסור נובע מכך שחלב קרבן בהמה היה מוקטר על המזבח (ה'אימורים') ולכן אל לנו לאכול חלק המיועד לבורא ולכן עונש האוכל חלב חמור כל כך. זו גם הסיבה לכך שחלב חיה (שלא מוקרבת על המזבח) מותר באכילה.

יש ברייתא שהוסיפה לרשימה גם צמר ושער. המשנה לא מנתה אותם כיוון שזה היה לה פשוט.

הגמרא לומדת מהברייתא שזפת ושעווה פסולים להיות שמן אבל הם כשרים להיות פתילות.

משנה
פתילות שאין מדליקים בהם:
 לכש - סיב צימרי מעץ הארז.
 חוסן - פשתן שלא הופרדו סיביו.
 כלך - משי גרוע.
 פתילת האיזן - סיב צימרי מעץ הערבה.
 פתילת המדבר - סוג של עשב ארוך.
 ירוקה שעל פני המים - ירוקת הצומחת ליד ספינות.
שמנים שאין מדליקים בהם:
 זפת - נוזל היוצא מעצים.
 שעווה,
 שמן קיק - שמואל: שמן מעוף הנקרא קיק.
 ריב"י: שמן מגרעיני צמר גפן.
 ר"ל: שמן מקיקיון דיונה.
 שמן שריפה - שמן תרומה טמא שיש לשורפו.
 אליה - השומן שבזנב הכבש.
 חלב - שומן קשיח מבהמה האסור באכילה.
נחום המדי: ניתן להדליק בחלב מבושל.

הטעם שאין מדליקים בפתילות ובשמנים אלו:
 האש לא נתפסת בפתילות אלו בצורה טובה, והשמנים אינם נמשכים אחר הפתילה.
 לכן אנו חוששים שהאדם יטה את הנר כדי לראות טוב.

ברייתות בעניין השמנים והפתילות האסורים

הטעם לאיסור במקדש: כתוב 'להעלות נר תמיד' - הנר צריך לעלות בצורה יפה.

דין זה תקף רק בנוגע למנורה. במנורות של שמחת בית השואבה ניתן היה להשתמש בשמנים ובפתילות הללו.

1. האיסור על השמנים והנרות הללו הוא רק להדליק מהן נר, לכן מותר לעשות מדורה משמנים ופתילות אלו.
 2. גם במקדש היה אסור להדליק מפתילות ושמנים אלו את נרות המנורה.

